Ч. 87 Середа 22 цьвітня (4 мая) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Ґавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Американьско-ішпаньска війна.

Сум пішов по цілій Ішпаниї — велика радість настала в цілих Сполучених Державах; Американці побідили Ішпанців коло Манілї і Кавіте на Филипиньских островах. Найпершу вість о тих морских битвах дістав ішпаньский міністер війни; коли єго спитали єго приятелі, що чувати, відповів, що вісти не суть відрадні, але бодай уратована честь Ішпаниї. Близших інформаций він не хотів подати. Аж тепер наспіли до Мадриду докладні вісти про сумний конець морских битв під Манілею і Кавіте. Контрадмірал филипиньской фльоти Монтейо доніс телеґрафічно, що ішпаньской фльоти вже нема, она зовсім розбита; уратовано лиш залогу корабля „Мінданао“. Неприятель станув під Манілею і завів бльокаду. Люди втікають з міста зі страху перед бомбардованем.

В Мадриді кажуть, що в битві під Манілею взяло участь в троє тілько американьских кораблів що ішпаньских. В Мадриді не мали докладного понятя о тім, як велика сила американьска, хоч здогадували ся, що она дуже значна і длятого вразу не хотіли на то згодити ся, щоби допустити до битви, але остаточно рішило ся правительство дати контрадміралови Монтеї свобідну руку.

З Вашінґтону доносять, що битва під Кавіте тревала дві години і в тім часї розбито ішпаньску ескадру зовсім. Один американьский корабель так ушкоджено, що він не міг вже брати дальшої участи в битві. Американьский адмірал Девей завізвав ішпаньского ґубернатора, щоби він видав Американцям всї пушки, торпеди і уряд кабльовий (телеґрафічний) бо в противнім случаю Американці будуть бомбардувати місто. Ґубернатор відповів на то, що не піддасть ся. Вслїд за тим розпочалось видко бомбардоване, бо мадридскі депеші доносять, що місто Кавіте збурено зовсїм а вся Манїля поза мурами міста згоріла.

Справу ішпаньску на Филипиньских островах можна вже уважати за програну; цікаво, які тепер будуть наслїдки того. З Вашінґтону доносять вже, що в тамошних сенаторских кругах ходять вісти, що Американці задержать Филипиньскі острови на завсїгди для себе а бодай на той час, доки Ішпанія не заплатить відшкодованя воєнного. В кругах тих доказують, що Сполученим державам потрібні Филипиньскі острови для дальшого їх розвою.

В Мадриді настав з причини поражки на Филипиньских островах великий сум; королева єсть дуже пригноблена а верховодячі круги побоюють ся якогось більшого заколоту в краю. В Парижи розійшла ся навіть чутка, що в ішпаньскім правительстві зanосить ся на зміну; Саґаста мабуть уступить а на єго місце прийде ґенерал Вайлер

В Мадриді зачинають вже люди бурити ся. Великі товпи народу ходять по улицях і голосно відгрожують ся правительству. Правительство носить ся з гадкою завести в місті стан облоги. Праса називає той день днем суму. Кораблї коло Манїлї, які Американці ще лишили, мусїли Ішпанці самі затопити.

О дальших кроках воєнних на Кубі не чувати доси нічого. Здаєсь лиш, що Американці хотять впасти на остров з двох сторін, від півночи коло Матанцас і від полудня. Головною операцию воєнною буде мабуть занятє міста Гаванни. Але чи Американці вступлять на Кубу вже в сю середу, як то первістно було в плянї, того напевно не можна сказати; з деяких вістий можна здогадувати ся, що операцию на Кубі знов відложено на кілька днїв.

Вісти політичні.

На нинїшнім засїданю Ради державної має вести ся дальша дискусия над внесенями язиковими і мають промавляти посли Целлєр, Діпавлї, Пацак і Вашатий. Мабуть будуть промавляти також посли Окуневский і Яросевич мотивуючи свої пильні внесеня, перший в справі язиковій, другий в справі курий національних. Що-до дальших нарад оголосив Fremdenblatt слїдуючий комунїкат: „Позаяк теперішна періода сесиї Ради державної мусить бути перервана наслїдком того, що дня 9 с. м. розпочинає ся сесия Спільних Делеґаций, а перерва має настати вже сего тиждня, то — як довідуємо ся, — по закритю сесиї делеґацийної буде Рада державна скликана знову в червни для дальшого веденя своїх нарад. Причиною того зарядженя єсть бажанє, щоби палаті послів дати можність займати ся дальше пильною справою язиковою та щоби комісия язикова могла розпочати свою роботу.

Що буде зі справою язиковою, годі нинї сказати. То лиш річ певна, що німецка опозиция, хоч може остаточно і возьме участь в комісиї язиковій, буде противити ся всякими способами якій небудь ухвалї в сїй справі, бо хоче конче поставити на своїм, щоби насамперед розпорядженя язикові були знесені. Fremdenblatt констатує, що перед сесиєю делеґаций-

---

28)

Мамин син.

(Повість з німецкого — Артура Цаппа.)

(Конець).

В кількох кроках стоїть Кароль коло него. Отто чує, як брат обіймає єго плече своєю рукою.

— Успокій ся, Оттоне — каже Кароль сердечно, зі співчутєм. — Костуня то переболить, простить тобі, онаж твоя жінка і любить тебе. От бачиш я — ну, я також переболів і дїйстно, Оттоне, вір менї: я вже не маю до тебе нїякого жалю. Вчера послїдні останки гніву щезли з мого серця. Боже, та то видко зараз по тобі, як ти карав ся. Я мусїв би бути хиба каменем.... І Єлена вже жалує, що так зробила. Остаточно, то мусїло вже раз скінчити ся, як всьо на сьвітї. Чиж маємо все гнївати ся? Забудьмо о тім і не гадаймо більше о тїй історні! Будьмо братьми як давнїйше!

Отто так зворушений, що не може придавити в собі голосного плачу. Слова Кароля звучать в єго ушах як ангельский хор. В тїй хвили забуває він на всьо, що єму грозить, на всї неприємности і прикрости. Він чує лице брата коло свого, а єго лагідні, мирні слова відзивають ся в єго серци. Він, котрому Отто завдав тілько болю, зробив таку велику кривду, він приходить сам з власної охоти і подає єму руку до згоди, прощає єму всьо і обіцює, що о всїм забуде. По тім пізнає він єго знов, пізнає єго добре, жертволюбне серце. Він такий розжалоблений, що не може більше здержати ся, немов би хотїв упасти на колїна. Але Кароль держить єго сильно в своїх обіймах і саджає єго на крісло. І аби звернути увагу брата на що иншого, питає ще раз:

— А деж Костуня?

— У вітця — стогне Отто.

— У.... як? — питає занепокоєний Кароль. — Гадаєш, що она всьо єму скаже?

Отто притакує головою. Кароль ходить хвильку по комнатї, виявляючи свої побоюваня і чувства в коротких, беззвязних словах.

— Знаєш що, Оттоне? — каже знов, приступаючи до брата. — Піду до твого тестя і поговорю з ним. Поясню єму, як то всьо склало ся. Нехай він не бере тобі вже за зле тої старої дурної історні.

Отто скоро зриває ся з крісла і хоче задержати брата, але той вже коло дверий. Він знов чує потребу взяти на себе журби і клопоти молодшого брата.

XXIII.

Радник Ґерінґ дивить ся на Кароля, що стоїть перед ним, з зачудованєм і любує ся ним.

— Ви благородний чоловік, пане Кестер— відзиває ся, коли Кароль перестав говорити.— Ми всї маємо вам богато, дуже богато завдячувати. Ви терпіли як герой. І тому вина мого зятя ще тим тяжша.

— Ах, пане раднику — боронить Кароль брата — він вже то спокутував, досить натерпів ся. Таж лиш подивіть ся на него; на всякий спосіб конечність спонукала єго до того і ледве чи він міг инакше зробити. Ви забудете єму то, правда?

Лагідні черти радникового лиця прибирають строгий вид і він відповідає.

— Насамперед виновник має спокутувати злочин, як велить закон і справедливість — відтак побачу, чи можу простити єму всьо то, що він зробив.

Кароль зі страхом подає ся взад.

— Ради Бога, пане раднику — лепече — чейже не хочете тим сказати, що зробите донос на него, на свого власного зятя? Погадайте лиш на встид, на наслїдки для вашої дочки!

Пан Ґерінґ глядить перед себе поважно, майже суворо.

— Взгляд на мене — відповідає не надумуючись — взгляд на мою родину не може мене здержати, аби я не зробив того, що уважаю моїм обовязком. А мій обовязок велить менї видати в руки справедливости злочинця, котрий ще не спокутував своєї провини. Чи маю робити ся спільником єго? Маю бути співвинним тої страшної кривди, яку вам заподіяно?

Кароль Кестер лиш махнув рукою.

ною не удасть ся анї закінчити дискусию язикову анї вибрати дотичну комісию.

Новинки.

Львів дня 3-го мая 1898.

— **Є. В. Цїсар** іменував почетними крилошанами греко-кат. капітули в Перемишли: Пенсионованого греко-кат. катихита консисторияльного радника о. Алексея Тороньского у Львові, греко-кат. пароха і декана сокальского о. Ореста Чеховича, греко-кат. пароха в Чертежи і декана о. Льва Сембратовича і греко-кат. пароха в Самборі о. Льва Щавиньского.

— **Стан здоровля** Є. Ем. Кардинала Сембратовича полїпшив ся так, що недужому позволили лїкарі вставати з ліжка.

— **Почетне горожаньство.** Депутация місточка Грималова вручила в недїлю в полудне Є. Е. п. Намістникови ґр. Льву Пініньскому диплом почетного горожаньства. В депутациї, котрій проводив кс. Валента, взяло участь вісьмох членів ради громадскої, а в еї імени промовив до Є. Е. п. Намістника др. Войтковский.

— **Преосьв. Епископ Константин Чехович** жертвував для сс. Служебниць, а іменно на захоронку, що має оснувати ся в Сілци белскім, 100 зр.

— **П. Віцепрезидент краєвої Дирекциї скарбу** др. Вит. Коритовский вже виздоровів і завтра приїде до Львова.

— **Ґр. Ів. Шуленбурґ,** головнокомандуючий львівским (XI-тим) корпусом австро-угорскої армії, іменований перед кількома днями фельдцайґмайстром, тайний радник цїсарский і властитель 30-го полку піхоти — помер вчера вечером у Львові, по короткій недузї. Ґр. Шуленбурґ походив з євангелицкої родини в Німеччинї. Один его брат есть двірским достойником в Саксонії, а другий пруским підполковником. Умер в 65-тім роцї житя а в 42-ім роцї войскової служби. Був нежонатий. До Львова прибув по кн. Віндішґрецу в роцї 1895. Похорон не відбуде ся у Львові, бо тїло покійника буде перевезене до родинних гробів.

— **Недїльний спочинок для урядників.** Є. Е. п. Президент кабінету ґр. Тун впровадив в Мінїстерстві внутрішних справ недїльний спочинок для урядників. Від того часу — як доносить Fremdenblatt — будуть всї урядники увільнені від служби в недїлю і лише для полагоджуваня найпильнїйших справ буде заведена недїльна служба, котру буде повнити кількох урядників, що мають кождого тиждня змінювати ся.

— **Від Дирекциї „Днїстра“** одержуємо отсе письмо з просьбою о уміщене: „Пригадуємо сим нашим місцевим членам, що Загальні Збори Товариства взаїмних обезпечень „Днїстер“ відбудуть ся в середу дня 4-го н. ст. мая в великій сали „Народного Дому“ о годинї 10-ій рано, а Збори Товариства взаїмного кредиту „Днїстер“ о годинї 4-ій по полудни. Не сподїючись численної участи замісцевих відпоручників членів селян з огляду на весняні роботи — просимо місцевих членів, щоби зволили явити ся в комплетї — причім примічаємо, що брати участь в Загальних Зборах має право кождий член Товариства. До голосованя і вибору суть управнені члени, що приступили з тревалим обезпеченем на суму 3.000 зр. — відпоручники членів з громад де обезпеченя представляють суму 15.000 зр. і властителї листів фонду основного.

— **Розбійничий напад.** З Відня телеґрафують: Вчера о 9-ій годинї вечер з'явив ся в Гернальс в ювілерскім склепі Хурачка, молодий 30-лїтний чоловік і зажадавши, аби ему продано золотий перстенець, кинув на Хурачка бомбу. Золотник стратив притомність, а злочинець забравши кільканайцять перстенів, утїк. На улици пустили ся за ним перехожі і злочинець вистрілив до них три рази з револьвера. Однако вкінци зловлено его, а товпа на улици о мало що не убила его на місци. Злочинець називає ся Штарценберґ і походить з Баварии, де був льокаєм

— **Лист з Марса.** Часопись Revue scientifique подала недавно фантастичну вість з Анґлії. Ото новойорский астроном Єремія Мекдональд вертаючи раз домів, спостеріг на небі якесь блискуче тїло а невдовзї потім упало щось на землю коло него. Була то якась розпалена аж до білости маса, а остигши показала ся каменем. На тім камени можна було достерегти різні знаки і черти пригадуючі письмо. Отже Мекдональд виявив здогад, що сей камінь вистрілений з Марса яко лист. Янкеси намірають відповісти на той лист, коли їм лише удасть ся відчитати письмо на камени; тогди напишуть на иншім камени подібні знаки і спробують вистрілити на Марс. „Дай Боже — кінчить Revue scientifique свое донесене о тій дневникарскій вигадцї — щоби така кула упала і на Марсї близько такого догадливого астронома, як згаданий Мекдональд“....

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Що значить конюшина в господарстві і які еї роди. (I) Не один навіть поменший господар у нас сїє конюшину, але дуже мало есть таких, котрі би знали докладно, яке значінє має конюшина в господарстві. А то річ важна, бо тогди і сама еї управа веде ся инакше і цїле господарство підносить ся. Управа конюшини заступає господареви сїножать і дає можність годувати худобу лїтом в стайни, а то причиняє ся до добробиту і поменших господарів. Корінє конюшини іде глубоко в землю і звідтам добуває поживу на верх; длятого деякі роди конюшини удають ся дуже добре навіть на таких ґрунтах, що знаходять ся на давних зарінках і на котрих богато ріни. Конюшина бере собі азот з воздуха, і длятого можна по конюшинї сїяти дуже добре всїлякі роди збіжа; управа еї має для того велике значінє до заводженя розумного плодозміну, що причиняє ся до піднесеня рільного господарства. Всї роди конюшини дають дуже добру і поживну пашу, котра збільшає молочність коров, а господарі, що сїють конюшину, можуть держати на стайни більше худоби і лїпшу, а то має знов велике значінє для приспореня обірника. Оттак піддержує конюшина рільне господарство, годівлю худоби і молочарство а через то піддержує і підносить цїле господарство. Суть слїдуючі роди конюшини: 1) Червона конюшина або проста, звана також команицею або конятиною, має листє трилисткове, цьвіт червоний, мотилькутий (подібний як у гороху), уложений в головках. Она росте також дико по лїпших сїножатах. Подібною до неї есть американьска конюшина з мохнатим листєм, але та не конче здала на пашу і длятого не треба еї сїяти. Ся конюшина удає ся найлїпше, коли з весни холодно і вохко. Коли в цьвітни і маю посуха, то конюшина майже на певно хибне. Она лю-

---

— Але, пане раднику — говорить живо — то вже давно минуло, стало ся. А нинї вже то забуло ся і нїхто не думає більше о тім.

Але пан Ґерінґ рішучо перечить.

— Вчерашна пригода — відповідає — показує вам, що так не есть. Не можу допустити, аби ви уходили цїле житє за виновника злочину, якого не допустили ся і виновника котрого я знаю. Ви досить терпіли і нїхто не має права жадати від вас, аби ви зрекли ся очищеня себе перед судом, що вам справедливо належить ся.

Отто сидить задуманий перед своїм столиком. Він жде в горячковім напруженю. Що то принесуть ему найблизші години? Що зробить Костуня, як поступить радник? Він представляє собі свого тестя, его честну, поважну стать, его лагідний, але чистий та строгий характер і в его груди ворушить ся страх, тревога і встид.

Попадає в знеохоченє і розпуку. Як він покаже ся ему перед очи в почутю, що так погано провинив ся против него і его дочки, що так надужив довіря, яке в нїм покладали.

Витягає скоро горішну шуфлядку свого бюрка і витягає вже руку по револьвер, що там лежить, коли в тім паде его погляд на малого, деревляного коника, що лежить на земли коло столика. Его рука упадає безсильно на стіл, а рішучі черти лиця прибирають в однїй хвили мягкий, лагідний вид.

— Мій син — шепчуть его блїді, дрожачі уста — моя люба, солодка дитина.

Має відобрати собі житє і не побачити свого улюбленого сина нїколи? Має відобрати тому безпомічному, малому еству вітцївску любов, охорону, підпору? Нї, нї! Его серце надто привязане до жени і дитини.

І він знов починає роздумувати над своїм положенем. То неможливе, аби Костунї отець видавав его на встид і ганьбу. Він буде, він мусить мовчати. А відтак як уложать ся відносини? Цїле житє буде радника встидати ся, перед ним дрожати і не подивить ся ему в очи. Кожде теплїйше слово, вся щирість між ними пропали на віки. Тайна неспокутуваного злочину буде все між ними стояти. А як стрітить ся він з Костунею? Чи не мусить она ним гордити, бридити ся і его проклинати? Чи сьвідомість власної вини не буде в еї присутности лежати на нїм важким каменем?

Зі страхом зриває ся з крісла. Нї, нї! Така будучність була би о много, о много прикрійша, як яка небудь година его минувшости. В який спосіб добути спокій, прощенє, забутє?

В розпуцї роздумує нещастний над тою загадкою, бігає по комнатї і ломить руки.

Аж нараз як блискавка мигнула в его души спасительна гадка. Мусить спокутувати, що завинив, честно відтерпіти кару, скинути тяжку тайну вини з своєї души! Він вже давно повинен був то зробити, давно! Немов обявлене находить на него. Нїколи, нїколи не найде спокою в собі, не погодить ся з другими, доки не признає ся щиро, що зробив, доки не возьме на себе кари, яку приписує закон. Який же він був засліплений дурак, коли гадав, що зможе бути коли щасливий і веселий в почутю своєї неспокутуваної вини.

А тепер не зволїкати! Сїдає коло столика і пише довгий лист до Костунї; він часто перериває, опирає голову на руки і тяжко вітхає.

Вкінци написав лист. Встає рішившись на всьо. То мусить стати ся, иншого виходу нема. Виходить на улицю на вид спокійний, бере першого стрічного фіякра і велить вести себе до карного суду на Моабітї. —

Процес Кестера іде дуже скоро. Виновник явив ся добровільно, признав ся до всього, то й не богато сьвідків переслухують. Одинокою людиною, що відвідує обжалованого в слїдчій вязници, есть его мати. Отто мов громом ражений на еї вид. Его проймає пекучий, майже нестерпимий біль. То его дїло. Кілька тиждпів зробили з рухливої, живої женщини старушку. Еї темне ще волосє побілїло як снїг. Она згорбила ся, подала ся і лиш з трудом волочить за собою ноги. Хоч як она старає ся то укрити, бачить він на перший погляд, що она стала немічною, безсильною старушкою. Нїколи ще так гірко не жалував свого учинку, як в тій хвили. З зойком розпуки закриває лице руками і голосно ридає.

— Алеж Отто — Оттонцю! — кличе стара женщина, обіймає его і гладить. — Схамени ся, не плач так дитинко! То не буде так зле. Я вже говорила з слїдчим судиєю. Що ти сам ставив ся, то — кажуть — вийде на твою користь. Я ему ще сказала, що властиво ти не так дуже винний. Ах, Боже, що ти мав тодї робити? Добровільно був би тобі отець гроший не дав. Ми обоє отець і я, далеко більше винні як ти. Коби я лиш могла увільнити тебе від того, Оттонцю! Коби я лиш знала, що менї робити!

Она гладить его по лици і цїлує. А він тулить еї до себе і сьвідомость, що есть ще одно серце, котре мимо всього вірно его любить, додає ему нової сили. Хоч би его всї инші покинули і ним погордили, то любви матери не може ему нїхто в сьвітї відобрати. Для неї він все невинний, бідний. В еї очах всї инші більше винні як він.

Вже по чотирох тижднях відбула ся розправа в суді против Оттона Кестера. Засуд випав досить лагідний, бо лиш на один рік вязницї. І коли Отто піддаючись конечности сидить у вязници, дїлає мати в его користь невтомимо. Она бігає від Ани до Каяфи і вкінци своїми просьбами робить то, що Оттонови дарують половину кари. Она також відвозить его в товаристві Кароля з вязницї. Везе его до

бить добрий вапнистий і глинистий ґрунт, але удає ся і на тяжких пісковатих ґрунтах, скоро в них ще досить поживи і вохкости. Мокрі, легкі пісковаті ґрунти з глинистим підкладом не надають ся до управи конюшини. На ґрунтах, де управа конюшини не конче удає ся, можна сіяти мішанку з конюшини і трав, а іменно тимотку, райґрас і др. — 2) *Біла конюшина* або повзянка удає ся на легких ґрунтах, там де би вже червона добре не удавала ся; еї сіє ся половину з того що червоної на 1 гектар (морґ і три чверти). По навоженю ґрунту вапном і попелом удає ся она знаменито. Коли цвите, дає пчолам дуже добру поживу. Она дуже добра на сіно і длятого добре, коли еї есть богато на сіножатах; еї уживає ся длятого особливо до заводженя штучних сіножатий. Она мало видатна і длятого самої майже ніколи не косить ся. — 3) *Шведска конюшина* або мішанка; цьвіт еї головок есть мішаний, червоний і білий, росте густо і бивно, вдоволяє ся лихшим ґрунтом як червона і потребує лиш половину того насіня що червона. Она надає ся особливо на пісковаті ґрунти з вохким підкладом і для гірских сторін. Длятого що дуже розрастає ся, не допускає ніякого буряну і хопти. Билинки еї суть тонепькі і она длятого вилягає, а що пізно розвиває ся, то не завсїгди можна еї другий раз косити. Цьвіт еї дає пчолам добру поживу.

— *По чім пізнавати, якого навозу потребує поле.* Треба уважати на то, який буває засїв і яке з него жниво і добре над тим подумати. Коли якесь збіже мимо того в засїві підчас свого розвою було красно темно-зелене, або мало ясну здорову барву зелену, дає богато соломи, а зерно лиш утле, то земля має за мало фосфорової кислоти і тогди треба їй або кістянної муки або томасівки (муки з жужлїв). Де земля не має потасу, там стручкові ростини і конюшина і ростини окопові зле удають ся а тогди треба ужити на навіз каініту. Тут пригадуємо, що тепер продають каініт в Калуши по 70 кр. за метричний сотнар. Де ростини майже зовсїм не хотять рости і жовкнуть, там брак в ґрунтї азоту і такий ґрунт треба або зливати гноївкою, або навозити чілїйскою салїтрою. Де росте щавій або малий квасок та падиволос (або сосонка), там напевно земля потребує богато вапна.

— *Щоби ситник на сїножатах вигубити.* треба їх передовсїм добре осушити; також треба ситник часто аж при самій земли зрізувати і гноїти компостом, вапном і попелом. Де ситник показує ся лиш поодинокими корчиками, там треба его рискалем підважити і підкопати, на лишивше ся в земли коріне насипати попелу а ямку зарівнати тим способом, що викопану груду кладе ся в ню верхним кінцем на спід. Коли же цїла сїножать есть вкрита ситником, то нема иншої ради, лиш треба еї добре навозити вапном а незадовго по тім ще й попелом.

— *Спосіб на щури.* В тім місци, де щури часто показують ся, але де не заходять инші зьвірята, ставить ся мисочку з питльованою мукою, змішаною з цукром, а коло неї другу з сьвіжою водою. Так робить ся через кілька днїв, а коли щури навикнуть їсти муку і пити по нїй воду, домішує ся до тої муки з цукром третину дуже мілко потовченого і пересїяного негашеного вапна. Щурі наїдять ся тої мішанини, вапно зачинає їх печи, они пють тогди чим скорше воду а тогди ще лїпше вапно їх палить і они гинуть. Кажуть також, що добре есть держати там, де щурі показують ся і роблять велику шкоду, кілька пантарок в койцях. Хто би се міг зробити, нехайби спробовав. Найчастїйше троять щурів арсеніком. По правдї сказавши, доси ще не придумано радикального средства на щурі. Радять також напихати в дїри, де сидять щури, галузки з цьвітом т. зв. вовчого лика (Daphne) або пімиці (Hyoscyamus niger). Найлїпше має бути зїлє зване: Зурка лїкарска або собачий язик (Cynogbossum officinale), що належить до того самого рода ростин, що незабудька, гавяз та гірочник, і росте всюди на румовисках попід плотами і т. п. а цьвіт має синий. Кажуть, що щурі не можуть знести еї запаху і зараз втїкають звідтам де еї розкинути. Ся ростина не есть трояча як тамті дві попередні, і длятого можнаби еї всюди безпечно ужити.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Мадрид 3 мая. Рада міністрів ухвалила завести безпроволочно стан облоги в Мадридї. Imparcial припускає можливість установленя нового национального мінїстерства. З Филипинів нема вістий, бо кабель коло Манїлї перетятий.

Вашінґтон 3 мая. Сенат ухвалив закон в справі коштів военних і закон о рекрутациї 10.000 людий, безпечних від жовтої пропасниці.

Тампа 3 мая. Тепер стоїть тут 7000 войска; мають ще прибути з Чікаманґи два полки кавалериї і полк артилериї.

Колонія 3 мая. Köln. Ztg. доносить з Мадриду: По розбитю іспаньскої ескадри, американьска ескадра станула під Манїлею і взялась до бомбардованя; 400 Іспанців погибло.

Мадрид 3 мая. Liberal доносить, що Американцї зажадали від ґен.-ґубернатора на Филипиньских островах виданя всїх кораблїв, які знаходять ся на тамошних водах і загрозили бомбардованєм Манїлї та всїх инших портів.

іх мешканя при Руґійскій улици. Лиш з великим трудом удало ся їй ублагати вітця, що не хотів нічого чути о своїм молодшім синї, аби позволив Оттонови тимчасом у них замешкати. Старий Кестер витає вертаючого з вязниці холодним, строгим поглядом. Не подає ему руки, не говорить до него нї слова; его надто прикро діймило, що легкодушний син так погано відплатив ся за всї его жертви. Честний і совістний, як він був, не міг перенести на собі, що его син, его рідна дитина, стала злодїем.

І Костуня та еї отець все гнївають ся на виновника, що їм і цїлій їх родинї наніс таку страшну ганьбу. Радник пішов на пенсию і живе з дочкою самітно та тихо. Отто переживає перші дни як приголомшений. Єму видає ся так як тому слїпому, що нараз прозрить. Він все ще не знає як ужити своєї свободи, що з собою тепер почати. Вкінци — по двох тиждньях — находить розвязку питаня. Аби коли міг добити ся вріднім краю становища відповідного свому образованю, в то сам не вірить. Всюди стояла би ему на перепонї его минувшість.

Нове житє мусить розпочати на новім місци, де ніхто его не знає, куди ледве чи зайде коли вістка о тім, що він в молодечій легкодушности завинив. Та гадка оживляє его і додає ему нових сил, надії на красне житє.

Коли він раз сказав матери, що хоче виїхати з краю, подивилась на него недовірчиво, наполохана.

— До — до Америки їдеш? — відзиває ся з тревогою і глядить на него благаючо. — Нї, нї, того ти менї не зробиш на мої старі лїта, Оттонцю!

Америка! То для старої женщини то само що й той сьвіт. Але коли він їй розповів о причинах, які его до того спонукують, коли сказав, що на родинї не був би нїколи щасливий, она піддає ся тій конечности.

Твоя правда, сину. Я гадала лише о собі, а не о тобі і о твоїм щастю. А хоч не буду тебе більше бачити і не зможу нічого для тебе зробити, то все таки можу за тебе молити ся. А мої гадки, мої всї мисли будуть все коло тебе.

Отто має ще лиш одно бажанє: бачити ще раз свою дитину і жінку. Колиб Костуня дала ему надію, що колись, може по лїтах, простить ему, що задля дитини може рішить ся піти за ним, то він від'їздив би з лекшим серцем.

Він звірює ся матери з тим, що має на серци. Панї Кестерова вже й сама гадала о тім і заки ще Отто говорив з нею о тім, була она у невістки і радника. І одного дня отвирають ся двері в малім мешканю при Руґійскій улици і в них появляє ся Костуня з малим сином на руках.

Отто стоїть блїдий, непорушно, як здеревілий. Він не сьміє бігти їй на стрічу. Але она сама підходить до него з привітним лицем і кладе ему дитину на руки.

— Приходимо просити тебе взяти й нас з собою.

Отто простягає руки до неї, хоче що промовити, подякувати їй, але голос завмиряє в нім і він вибухає плачем.

Вісїм днїв пізнїйше слїдує від'їзд. Цїла родина проводить виїзджаючим на дворець зелїзницї. Старий Кестер подає перший раз молодшому синови руку. І радник прийшов. Зворушений, обіймає дочку і вятя.

— Забудьмо і простїм собі всьо, що минуло! — каже до Оттона. — Щасливої дороги і лїпшої будучности!

— **Книгарня наукового тов. Ім. Шевченка** у Львові, улиця Академічна ч. 8. продає слїдуючі книжки: Вас. Чайченко. Під хмарним небом, поезиї часть I, 1 зр., Книга казок, поезиї часть II, 60 кр., Твори прозаїчні ч. I. 80 кр., ч. II. 80 кр., ч. III. 80 кр. — Записки Товариства імени Шевченка ч. I, II, III, IV. по 1 зр.— Тарас Шевченко. „Кобзар“ 2 томи 4·50 зр., з пересилкою 5 зр. — Павло Граб. Збірник поезий ч. I. 20 кр., З чужого поля. Переклади 20 кр. — Іван Сурик. Твори, з московского 10 кр. — Олекс. Колесса. Шевченко і Міцкевич 1 зр. — Ґерінґ-Герасимович. Що то є ґосподарність 30 кр. — Шевченко з бандурою над Днїпром 25 кр. — Осип Маковей: Поезиї ч. I. 20 кр. — Михайло Старицкий. В темраві, драма 20 кр. — Юлій Верне. Подорож довкола землї 50 кр. — Молитвенник народний (фонеричний) 15 кр. — Марко Кропивницкий. Титадівна, драма 20 кр. — Василь Щурат. Замітки то Черця Шевченка 10 кр., — Чернера республика на Афонї 10 кр., Пісня про Роляндa 50 кр. — Школиченко, Між народ, повість, 20 кр. — Митро Олелькович. Писаня україньскі 10 кр. — Василь Кулик, Писання 10 кр.

— *Заряд краєвого варстату для виробу забавок в Яворові* посїдає значну скількість на складі виробів для селян як: *ложки, веретена, валки до тїста, цївки для ткачів, решета, рогіжки, маґільниці, опалки, кобелї, кошики, соломянки, забавки для дїтий* і т. п. по дуже низьких цїнах. При більшім замовленю опускає ся рабат.

— **Звістна фірма пп. Михайла Спожарского і Сина** постарала ся о листовий папір з гарним портретом Тараса Шевченка (клїш зроблений за границею). Коробка того листового паперу враз з кувертами продає ся в склепі пп. Спожарских (в камениці „Просьвіти“) по цїнї від 40 кр. до 1 зр. 50 кр.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.